

BOSHLANG'ICH SINF O'QUVCHILARIDA KITOBXONLIK

FAOLIYATINI SHAKLLANTIRISH

Najimova Aysara Duysenbaevna

Nukus davlat pedagogika instituti dotsenti v.b., p.f.f.d.(PhD).

Oteniyazova Umida Sadikovna

Nukus davlat pedagogika instituti Boshlang'ich ta'lim fakulteti

Boshlang'ich ta'lim yonalishi 2-A kurs

Annotasiya: Boshlang'ich ta'lim bosqichi bolaning ta'lim safarida hal qiluvchi davr bo'lib, kelajakdagi akademik muvaffaqiyat uchun asos yaratadi. Ushbu bosqichda talabalar o'quv odatlari va afzalliklarini shakllantiradigan turli mavzular va ko'nikmalar bilan tanishadilar. Boshlang'ich ta'limning ana shunday muhim jihatlaridan biri kutubxona faoliyatini rivojlantirishdir, bu nafaqat ularning o'quv tajribasini boyitadi, balki o'qish va o'rganishga umrbod muhabbat uyg'otadi. Ushbu maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarida kutubxona faoliyatini shakllantirish, uning afzalliklarini ta'kidlash va uni muvaffaqiyatli amalga oshirish strategiyasini taqdim etishning ahamiyati ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: kutubxonalar, o'quv dasturlari, elektron kutubxonalar, o'quv materiallari, hamkorlikdagi ishlar

Kirish: Kutubxona ko'pincha maktabning muhim qismi hisoblanadi, u o'rganish, qidirish va kashfiyot uchun markaz bo'lib xizmat qiladi. Boshlang'ich ta'lim sharoitida

kutubxona faoliyati o'qish madaniyatini rivojlantirish, savodxonlik ko'nikmalarini rivojlantirish, tanqidiy fikrlash va muammolarni hal qilish qobiliyatlarini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Kutubxona faoliyati bilan shug'ullanish orqali talabalar adabiyotning turli janrlarini o'rganishlari, so'z boyligini, tushunish va tahlil qilish qobiliyatlarini kengaytirishlari mumkin. Bundan tashqari, kutubxona faoliyati talabalarga bugungi axborotga asoslangan jamiyatda hal qiluvchi ahamiyatga ega bo'lgan axborot savodxonligi, tadqiqot qobiliatlari va raqamli savodxonlik kabi muhim ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi. Bolalar kitobxonligini shakllantirishda maktab hamda ota-onalar zimmasiga nihoyatda murakkab va mas'uliyatli vazifa yuklanadi.

Buning uchun ota-onalarning o'zi ham yuksak didga ega va ma'rifatli va bilimli bo'lishlari kerak. Ma'lumki, bola kitob o'qishni bilgan taqsirdagina, kitob uning ma'naviy hayotida muhim rol o'ynaydi. Kitob bolaning ma'naviy boyishi uchun uni ma'naviy, aqliy, estetik o'sishga yo'llashi zarur. Buning uchun dastlabki turtki oilada bolaga o'qib berilgan birinchi kitob bo'lsa, ikkinchisi, bola otasi va onasining o'qishini eshitib, badiiy obrazlar go'zalligini tasavvur qilishi, kitob bilan ana shu birinchi va ikkinchi uchrashuv bolaning keyingi o'smirlik davrida uning ma'naviy hayotining barcha sohalari: mehnat, o'yin, musiqa, bolalar ijodi bilan bog'liq bo'lib, uni hayotining hamma tomonlarini qamrab olishi zarur. Chunki, o'smir hayotini ijodiy mehnat, ertaklar olami, fantaziyalar, o'yin va musiqasiz tasavvur etish qiyin.

Bularning barchasini kitobxonlik ham qamrab olsa, uning hayoti mazmunsiz, voqeahodisalarning tub mohiyatini anglab olishga harakat qiladigan, turmush ziddiyatlarini tushunadigan aql-zakovatli ma'nan barkamol shaxs bo'lib yetishishiga yordam beradi. Ana shunday aql-zakovatni shakllantiruvchi, inson cha'naviy dunyosini boyituvchi vosita - bu kitob, kitobxonlikdir. Kitobxonlik - bu insonning o'z ustida ishlashi, faoliyatini ma'lum yo'nalishga burib yuborish, ongida ma'lum tuyg'ularni, e'tiqod va dunyoqarashni hosil qilish, uni o'ylashga, hayotda qanday yashashga o'rgatish, fikr yuritish, yozuvchining

insonparvarlik, axloqiy, estetik, badiiy, fuqarolik nuqtai nazarini bilib olish, uning ma'naviy o'gitlarini ilg'ab olish va bular asosida o'z hayot yo'li dasturini belgilash, yozuvchi bilan munozaraga kirishish, har bir o'qigan kitobidan yangilik topish, ma'naviy dunyosini boyitishdan iboratdir. Kitobxonlikda eng muhimi oilada kitobga mehr uyg'otish, uni avaylab-asrashni tarkib toptirishdir. Faqat allomalargina emas, ko'plab oddiy insonlar ham kitobni asrab-avaylaydilar.

Xalqimiz azaldan “Kitob har narsadan aziz, uni peshonaga surtish - o'pish savob”, deydi. Buyuk olimu adiblarimiz Oybek, G'afur G'ulom, Izzat Sulton, Mirzakalon Ismoiliy va boshkalarning uy muzeylariga ota-onalarning o'z farzandlari bilan sayohatlarida bu insonlar uchun kitobdan boshqa aziz narsa bo'lmaganligi, ular kitoblarni avaylab-asraganlari, juda ko'p o'qiganlari ma'lum bo'ladi. Zero, xalqimizning kitobni e'zozlab ardoqlagani, nam tegmaydigan tokchalarda asragani, bo'sh vaqtlarini kitob mutolaasi bilan o'tkazganlari kitobga nakadar mehr-muhabbat qo'yganlarning guvohidir. Bularning barchasi o'smirlarda shaxsiy kutubxona tashkil etishda muhim ahamiyat kasb etadi. Chunki kitob yig'ishda uni ko'z-ko'z qilish emas, balki o'z oilasidagi farzandlari va ularning do'stlarini ham bahramand qilishga olib keladi.

Kutubxona faoliyatining afzalliklari

Tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, kutubxona faoliyatida qatnashadigan talabalar yaxshilangan akademik ko'rsatkichlarni, yuqori darajadagi motivatsiyani va o'qishga nisbatan ijobiy munosabatni namoyish etadilar. Kutubxona faoliyati, shuningdek, muloqot, hamkorlik va ijodkorlik kabi muhim ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi, talabalarni tobora murakkab va o'zaro bog'liq dunyoda rivojlanishga tayyorlaydi. Kutubxona faoliyati talabalarga hissiy intellekt, hamdardlik va ijtimoiy ongni rivojlantirish, jamiyat va ijtimoiy mas'uliyat hissini rivojlantirish imkoniyatini beradi. Kutubxona faoliyatini amalga oshirish strategiyalari Kutubxona faoliyatining ahamiyati inkor etilmasada, uni muvaffaqiyatli amalga oshirish o'qituvchilar, kutubxonachilar va talabalardan puxta rejalashtirish,

hamkorlikni talab qiladi. Quyidagi strategiyalar boshlang'ich sinf o'quvchilarida kutubxona faoliyatini shakllantirishga yordam beradi:

1. O'qituvchilar va kutubxonachilar o'rtasidagi hamkorlik: o'qituvchilar va kutubxonachilar o'rtasidagi hamkorlikdagi yondashuv kutubxona faoliyatini o'quv dasturiga kiritish uchun juda muhimdir. Birgalikda ishlash orqali ular axborot savodxonligi, tadqiqot qobiliyatlari va tanqidiy fikrlashni targ'ib qiluvchi dars rejalarini tuzishlari mumkin.
2. Moslashuvchan va qulay kutubxona maydonlari: kutubxona maydoni hamkorlikda o'rganish, ijodkorlik va innovatsiyalarni osonlashtirish uchun mo'ljallangan bo'lishi kerak. Moslashuvchan va qulay joylar talabalarning faolligi va motivatsiyasini targ'ib qiluvchi turli xil o'quv uslublariga mos kelishi mumkin.
3. Kutubxonaga yo'naltirish va induksiya: kutubxonaga yo'naltirish va induksiya dasturlarini o'tkazish talabalarga kutubxonaning maqsadi va ko'lamini tushunishga, ularni turli manbalar, xizmatlar va imkoniyatlar bilan tanishtirishga yordam beradi.
4. O'qishni targ'ib qilish va savodxonlik dasturlari: o'qishni targ'ib qilish va savodxonlik dasturlarini amalga oshirish o'quvchilarni o'qishga bo'lgan muhabbatni rivojlantirishga, til ko'nikmalarini oshirishga va adabiyotni qadrlash madaniyatini rivojlantirishga undaydi.
5. Texnologiya va raqamli resurslarni birlashtirish: kutubxona faoliyatiga texnologiya va raqamli resurslarni kiritish talabalarning faolligini oshirishi, ko'plab ta'lim resurslari, ma'lumotlar bazalari va elektron ta'lim platformalariga kirishni ta'minlaydi.

Kitobxon - o'quvchi oilada o'rgangan hayotni kitobdagi hayotiy voqealar bilan boyitib, hayot haqidagi tushunchalari, insoniy fazilatlar, yaxshilik, qadriyatlarni, avlodlari hayoti bilan faxrlanish, Vatanga muhabbat, do'stga sadoqat, hurmat, mehnatsevarlik, sabr-tokatlilik fazilatlarini yuksalib boradi. Bu borada eng katta yordamchi badiiy adabiyotdir. Badiiy adabiyotda har qanday voqea-hodisa badiiy obrazlardan, ta'sirchan shaklda

ifodalandiki, unda o'smir yoshdagi kitobxon ko'p fazilatlarni o'rganish, ma'nan boy shaxs bo'lib shakllanishi mumkin.

Xulosa.

Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich sinf o'quvchilarida kutubxona faoliyatini shakllantirish doimiy o'qishga bo'lgan muhabbatni rivojlantirish, akademik muvaffaqiyatlarni targ'ib qilish va savodxonlik, tanqidiy fikrlash va muammolarni hal qilish kabi muhim ko'nikmalarni rivojlantirish uchun juda muhimdir. Hamkorlikdagi strategiyalarni amalga oshirish, moslashuvchan va qulay kutubxona maydonlarini loyihalash va o'qish va savodxonlik dasturlarini targ'ib qilish orqali o'qituvchilar va kutubxonachilar talabalarning o'qishi va rivojlanishini qo'llab-quvvatlaydigan muhit yaratishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Н.Дилова Монография / Шарқ мутафаккирлари мероси воситасида бўлажак ўқитувчиларни шахслараро муносабатларга тайёрлаш стратегиялари /Globe Edit/ 2023й.120 бет
2. N.Dilova Sharq mutafakkirlari merosi vositasida boʻlajak oʻqituvchilarni shaxslararo munosabatlarga tayyorlash - pedagogik muammo sifatida /Pedagogik akmeologiya/2023y 1-son, 45-bet
3. Interfaol, A. K. T. MALAKA OSHIRISH JARAYONIDA TINGLOVCHILARNING AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI O'ZLASHTIRISHDA MUSTAQIL QOBILIYATLARINI RIVOJLANTIRISH
4. Mavlonov N. Sh. O 'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI NIZOMIY NOMIDAGI TOSHKENT DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI, 167.
5. Toshpo'latov, A. UDK: 891 HIKMATLARGA KO'CHGAN MO'JIZAKOR KIMYO. ILMIY AXBOROTNOMA, 94.